

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1976/77: 13

med anledning av propositionen 1976/77:44 om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, m. m. jämte motioner

Propositionen

I propositionen 1976/77:44 (socialdepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att anta de i propositionen intagna förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,
3. lag om ändring i förordningen (1959:551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

På grundval av ett betänkande från socialpolitiska samordningsutredningen, Förtidspension vid alkoholmissbruk (Ds S 1976:4), läggs i propositionen fram förslag om ändrade principer för bedömning av frågan om förtidspension vid alkoholmissbruk m. m.

Vidare föreslås i propositionen bestämmelser om att särskilt studiesocialt stöd för grundläggande utbildning av vuxna, utbildningsbidrag för doktorander samt dagpenning under tjänstgöring till värnpliktiga m. fl. skall räknas som pensionsgrundande inkomst för ATP.

I propositionen läggs också fram förslag till gynnsammare regler om inkomstprövning av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg för folkpensionärer som har partiell förtidspension.

Nuvarande återbäringstaxa vid sjukgymnastisk behandling m. m. avses bli ersatt av en enhetlig taxa som skall vara bindande för privatpraktiserande vårdgivare som vill ansluta sig till försäkringen. I samband härmed föreslås i propositionen vissa ändrade regler om sjukvårdsförmåner i den allmänna försäkringen.

De i propositionen intagna författningsförslagen är följande.

1 Förslag till Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrives att 2 kap. 6 §, 7 kap. 3 §, 11 kap. 2 och 4 §§ samt 18 kap. 13 och 20 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §²

Regeringen äger föreskriva, att ersättning enligt av regeringen fastställda grunder skall utgå för försäkrads utgifter för annan vård eller behandling i anledning av sjukdom än i 2-4 §§ sägs ävensom för i samband med sådan vård eller behandling företagna resor. Motsvarande gäller i fråga om försäkrads utgifter i anledning av resor i samband med vård som vid sjukdom meddelats av distriktssköterska eller distriktsbarnmorska.

Ersättning för utgifter för annan behandling med anledning av sjukdom än som sägs i 2-4 §§ (sjukvårdande behandling) utgår om behandlingen ombesörjes av staten, landstingskommun eller kommun, som ej tillhör landstingskommun, eller lämnas av sjukgymnast eller läkare, som är uppförd på en av allmän försäkringskassa upprättad förteckning. Ersättning utgår enligt grunder som regeringen fastställer. I fråga om behandling som lämnas av sjukgymnast eller läkare som har uppförts på den nämnda förteckningen fastställas grunderna för ersättning för högst två år i sänder efter förslag av riks-försäkringsverket.

För utgifter för konvalescentvård utgår ersättning enligt grunder som regeringen fastställer.

I fråga om ersättning för försäkrads utgifter för resor i samband med sjukvårdande behandling eller konvalescentvård eller för resor i samband med vård som vid sjukdom har meddelats av distriktssköterska eller distriktsbarnmorska äger: 5 § första stycket motsvarande tillämpning.

¹Lagen omtryckt 1973:908.

²Senaste lydelse 1975:223.

Nuvarande lydelse

För hjälpmedel åt handikappade utgår ersättning enligt vad regeringen föreskriver.

Föreslagen lydelse

7 kap.

3 §³

Vid bedömande i vad mån arbetsförmågan är nedsatt skall beaktas den försäkrades förmåga att vid den nedsättning av prestationsförmågan, varom är fråga, bereda sig inkomst genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter och som rimligen kan begäras av honom med hänsyn till hans utbildning och tidigare verksamhet samt ålder, bostättningsförhållanden och därmed jämförliga omständigheter. I fråga om äldre försäkrad skall bedömningen främst avse hans förmåga och möjlighet att bereda sig fortsatt inkomst genom sådant arbete som han tidigare utfört eller genom annat för honom tillgängligt lämpligt arbete. Med inkomst av arbete likställes i skälig omfattning värdet av hushållsarbete i hemmet.

Vid bedömande i vad mån arbetsförmågan är nedsatt skall beaktas den försäkrades förmåga att vid den nedsättning av prestationsförmågan, varom är fråga, bereda sig inkomst genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter och som rimligen kan begäras av honom med hänsyn till hans utbildning och tidigare verksamhet samt ålder, bostättningsförhållanden och därmed jämförliga omständigheter. *Bedömningen skall göras efter samma grunder oavsett arten av den föreliggande nedsättningen av prestationsförmågan.* I fråga om äldre försäkrad skall bedömningen främst avse hans förmåga och möjlighet att bereda sig fortsatt inkomst genom sådant arbete som han tidigare utfört eller genom annat för honom tillgängligt lämpligt arbete. Med inkomst av arbete likställes i skälig omfattning värdet av hushållsarbete i hemmet.

Är den försäkrade föremål för åtgärd av beskaffenhet, som angives i 2 kap. 11 §, skall arbetsförmågan under tiden för åtgärden anses nedsatt i den mån den försäkrade på grund av åtgärden är hindrad att utföra förvärvsarbete.

11 kap.

2 §⁴

Med inkomst av anställning avses den lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som försäkrad åtnjutit såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst hänföres dock icke från en och samme arbetsgivare åtnjuten lön som under ett år ej uppgått

³Senaste lydelse 1976:279.

⁴Senaste lydelse 1975:1160.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

till femhundra kronor. Såsom inkomst av anställning anses även

a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,

b) föräldrapenning,

c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §,

d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,

e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning i form av dagpenning och stimulansbidrag,

g) timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) samt

g) timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349),

h) delpension enligt lagen (1975:380) om delpensionsförsäkring,

i) dagpenning till värnpliktiga, vapenfria tjänstepliktiga och elever i bistånds- och katastrofutbildning under repetitionsutbildning, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga,

j) utbildningsbidrag för doktorander,

k) timersättning vid grundläggande utbildning för vuxna.

I fråga om ersättning i pengar eller naturaförmåner som i första stycket sägs för arbete som någon utfört för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst skall vad i 3 kap. 2 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tagas till lön eller annan ersättning, som försäkrad åtnjutit från arbetsgivare, vilken är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket eller tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad i detta stycke sägs skall icke gälla beträffande lön till svensk medborgare, såframt svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riks försäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för avgift till försäkringen för tilläggspension enligt 19 kap. 1 §.

Hänsyn skall ej heller tagas till lön eller annan ersättning från främmande

Nuvarande lydelse

makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller från arbetsgivare, vilken tillhör beskickning eller konsulat som nu sagts och icke är svensk medborgare. Vad i detta stycke sägs skall icke gälla beträffande lön till svensk medborgare eller den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, såframt utländsk beskickning här i riket enligt av riks försäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för avgift till försäkringen för tilläggspension enligt 19 kap. 1 §.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

*Föreslagen lydelse*4 §⁵

Till grund för beräkning av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under visst år skall läggas den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. Avser taxeringen beskattningsår som ej sammanfaller med kalenderår, skall inkomst under beskattningsåret anses hava åtnjutits under det kalenderår, som närmast föregått taxeringsåret.

Närmare bestämmelser rörande beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete beslutas av regeringen med riksdagen.

Angående beräkningen av inkomst av anställning för försäkrad, som är bosatt utomlands eller som eljest avses med förbindelse enligt 2 § tredje eller fjärde stycket eller som har att erlagga sjömansskatt, stadgas särskilt.

Angående beräkningen av inkomst av anställning, för vilken den försäkrade icke är skattskyldig här i riket eller för vilken den försäkrade har att erlagga sjömansskatt, stadgas särskilt.

18 kap.

13 §⁶

Befattningshavare hos allmän försäkringskassa tillsätts och entledigas

1) direktör, föredragande för pensionsärenden ävensom annan tjänsteman, beträffande vilken regeringen så föreskrivit, av riks försäkringsverket;

2) *förtroendeläkare och förtroendetandläkare av socialstyrelsen*; samt

3) övriga tjänstemän av kassan.

Riks försäkringsverket och social-

Befattningshavare hos allmän försäkringskassa tillsätts och entledigas

1) direktör, föredragande för pensionsärenden, *förtroendeläkare, förtroendetandläkare* ävensom annan tjänsteman, beträffande vilken regeringen så föreskrivit, av riks försäkringsverket; samt

2) övriga tjänstemän av kassan.

Riks försäkringsverket *skall* vid

⁵Senaste lydelse 1974:510.

⁶Senaste lydelse 1974:510.

Nuvarande lydelse

styrelsen skola vid tillsättande och entledigande av befattningshavare hos kassan inhämta yttrande från kassans styrelse.

För befattningshavare, för vilka regeringen så föreskrivit, skola anställnings- och arbetsvillkor *som må bestämmas genom avtal* fastställas under medverkan av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer *samt övriga anställnings- och arbetsvillkor fastställas i den ordning regeringen förordnar.*

I den utsträckning regeringen förordnar må försäkringskassa inrätta ny tjänst endast efter medgivande av riksförsäkringsverket.

Föreslagen lydelse

tillsättande och entledigande av befattningshavare hos kassan inhämta yttrande från kassans styrelse.

För befattningshavare, för vilka regeringen så föreskrivit, skola anställnings- och arbetsvillkor fastställas under medverkan av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

20 §⁷

Frågor om förtidspension, med undantag av ärenden som avses i 7 kap. 1 § andra stycket, samt om handikappersättning och vårdbidrag avgöras i allmän försäkringskassa av en pensionsdelegation, bestående av åtta ledamöter. Dessa äro ordföranden i kassans styrelse, som tillika för ordet i delegationen, vice ordföranden i kassans styrelse, två av *socialstyrelsen* utsedda läkare, två av riksförsäkringsverket utsedda ledamöter som skola hava särskild erfarenhet av arbetsförhållanden och två av landstinget eller, om kassans verksamhetsområde utgöres av kommun, av kommunfullmäktige utsedda ledamöter. Då skäl äro därtill må regeringen utse särskild ordförande och vice ordförande i pensionsdelegation.

För annan ledamot än ordförande och vice ordförande utses en supple-

Frågor om förtidspension, med undantag av ärenden som avses i 7 kap. 1 § andra stycket, samt om handikappersättning och vårdbidrag avgöras i allmän försäkringskassa av en pensionsdelegation, bestående av åtta ledamöter. Dessa äro ordföranden i kassans styrelse, som tillika för ordet i delegationen, vice ordföranden i kassans styrelse, två av *riksförsäkringsverket* utsedda läkare, två av riksförsäkringsverket utsedda ledamöter som skola hava särskild erfarenhet av arbetsförhållanden och två av landstinget eller, om kassans verksamhetsområde utgöres av kommun, av kommunfullmäktige utsedda ledamöter. Då skäl äro därtill må regeringen utse särskild ordförande och vice ordförande i pensionsdelegation.

För annan ledamot än ordförande och vice ordförande utses en supple-

⁷Senaste lydelse 1974:962.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

ant. Regeringen må föreskriva att för
envar av de av *socialstyrelsen* utsedda
läkarna skola utses två suppleanter.

ant. Regeringen må föreskriva att för
envar av de av *riksförsäkringsverket*
utsedda läkarna skola utses två
suppleanter.

I allmän försäkringskassa må med regeringens medgivande finnas flera pensionsdelegationer.

1. Denna lag träder i kraft såvitt avser 2 kap. 6 § den 1 april 1977 och i övrigt den 1 januari 1977.

2. Om regeringen finner anledning antaga att sjukvårdshuvudmans behov av legitimerade sjukgymnaster skall bli otillräckligt tillgodosett, får regeringen efter framställning av riksförsäkringsverket i den utsträckning som behövs föreskriva att sjukgymnast ej skall föras upp eller vara uppförd på förteckning hos allmän försäkringskassa som avses i 2 kap. 6 § första stycket. Förordnande som här avses får bestå längst till utgången av år 1980.

3. I fråga om ersättning för foniatrisk behandling som lämnas av privatpraktiserande vårdgivare får tills vidare äldre bestämmelser tillämpas.

4. 11 kap. 2 § j) och k) tillämpas första gången i fråga om förmån som har utgivits under år 1976.

5. 11 kap. 4 § tillämpas första gången beträffande inkomst som har åtnjutits under år 1976.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrives att 5 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antagas komma att åtnjuta under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas icke allmänt barnbidrag, folkpension, tilläggspension enligt lagen om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen om pensionstillskott eller av barntillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring, livränta som avses i 17 kap. 2 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av skyldskap eller svägerlag må vara föranledd att utgiva. Som inkomst räknas icke heller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning.

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antagas komma att åtnjuta under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas icke allmänt barnbidrag, folkpension, tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller av barntillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring, livränta som avses i 17 kap. 2 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av skyldskap eller svägerlag må vara föranledd att utgiva. Som inkomst räknas icke heller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning. *Vid inkomstberäkningen skall för den som åtnjuter folkpension i form av halv eller två tredjedelar av hel förtidspension bortses från ett belopp som motsvarar skillnaden mellan*

a) ett för den försäkrade beräknat belopp av hel förtidspension jämtedär emot svarande pensionstillskott, beloppet i förekommande fall beräknat med

¹ Lagen omtryckt 1973:909.

² Senaste lydelse 1975:1187.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

*beaktande av bestämmelserna i 17
kap. 2 § lagen om allmän försäkring
och*

*b) den utgående förtidspensionen
jämta pensionstillskott.*

Vid uppskattning av förmögenhets avkastning skall denna höjas med tio procent av det belopp, varmed förmögenheten må överstiga för den som är gift sextiotusen kronor, och för annan sjuttiofemtusen kronor.

Värdet av naturaförmåner skall uppskattas efter regler, som fastställas av regeringen.

Ifråga om makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst och värdet av förmögenhet beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

Årsinkomst avrundas för envar pensionsberättigad till närmast hela tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1977.

3 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1959:551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring

Härigenom föreskrives i fråga om förordningen (1959:551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring¹

dels att i 12 § ordet "Konungen" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "regeringen" i motsvarande form,

dels att i 10–12 §§ ordet "förordning" skall bytas ut mot "lag",

dels att rubriken till förordningen samt 3 och 7 §§ förordningen skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Förordning angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring

Lag om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring

3 §²

Inkomst av anställning, för vilken skattskyldighet här i riket icke föreligger, skall där den försäkrade är bosatt utomlands eller avses med förbindelse enligt 11 kap. 2 § tredje eller fjärde stycket lagen om allmän försäkring, bestämmas med ledning av särskild uppgift från arbetsgivaren. Sådan uppgift skall senast den 31 januari året näst efter det år, som inkomsten avser, avlämnas till den myndighet, som enligt 1 § har att bestämma den försäkrades pensionsgrundande inkomst. I uppgiften skall angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress

Inkomst av anställning, för vilken den försäkrade icke är skattskyldig här i riket, skall bestämmas med ledning av särskild uppgift från arbetsgivaren. Sådan uppgift skall senast den 31 januari året näst efter det år, som inkomsten avser, avlämnas till den myndighet, som enligt 1 § har att bestämma den försäkrades pensionsgrundande inkomst. I uppgiften skall angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare skall i uppgiften angivas, huruvida

¹ Förordningen omtryckt 1962:395.

Senaste lydelse av

10 § 1971:1173

11 § 1966:644

förordningens rubrik 1962:395.

² Senaste lydelse 1971:1173.

Nuvarande lydelse

ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare skall i uppgiften angivas, huruvida den försäkrade åtnjutit naturaförmåner i form av kost eller bostad. Ett exemplar av uppgiften skall inom tid som nyss sagts av arbetsgivaren sändas till den försäkrade.

Om skyldighet för arbetsgivare att vid arbetsgivaruppgift enligt *förordningen angående* uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. foga uppgift som avses i första stycket stadgas i nämnda *förordning*.

Föreslagen lydelse

den försäkrade åtnjutit naturaförmåner i form av kost eller bostad. Ett exemplar av uppgiften skall inom tid som nyss sagts av arbetsgivaren sändas till den försäkrade.

Om skyldighet för arbetsgivare att vid arbetsgivaruppgift enligt *lagen (1959:552) om* uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. foga uppgift som avses i första stycket stadgas i nämnda *lag*.

7 §

Uppmärksammas att pensionsgrundande inkomst blivit oriktigt beräknad på grund av felräkning, misskrivning, annat uppenbart förbiseende eller ovetskap om förhållande som påverkar beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten, skall, sedan den försäkrade erhållit tillfälle att yttra sig, beräkningen ändras, därest felaktigheten icke är att anse såsom ringa. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning då vid bestämmande av avgiftsunderlag enligt *förordningen angående* uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. belopp, som ingår i inkomst av anställning, ansetts icke skola inräknas i avgiftsunderlaget eller belopp, som ingår i inkomst av annat förvärvsarbete, hänförts till sådant underlag. Ändring, som i detta stycke sägs, må icke ske efter utgången av sjätte året efter det år, som inkomsten avser.

Uppmärksammas att pensionsgrundande inkomst blivit oriktigt beräknad på grund av felräkning, misskrivning, annat uppenbart förbiseende eller ovetskap om förhållande som påverkar beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten, skall sedan den försäkrade erhållit tillfälle att yttra sig, beräkningen ändras, därest felaktigheten icke är att anse såsom ringa. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning då vid bestämmande av avgiftsunderlag enligt *lagen (1959:552) om* uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. belopp, som ingår i inkomst av anställning, ansetts icke skola inräknas i avgiftsunderlaget eller belopp, som ingår i inkomst av annat förvärvsarbete, hänförts till sådant underlag. Ändring, som i detta stycke sägs, må icke ske efter utgången av sjätte året efter det år, som inkomsten avser.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Har för ett år beräknats mer än en pensionsgrundande inkomst för försäkrad, skall den pensionsgrundande inkomst, som icke bort beräknas, undanröjas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1977 och tillämpas första gången beträffande inkomst som har åtnjutits under år 1976.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom föreskrives att 28 § lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹, skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §

Arbetsgivaravgift, som uppbäres av riks försäkringsverket, skall, där verket ej medgivit annat betalningssätt, erläggas genom inbetalning till verkets postgirokonto medelst inbetalningskort, vilka skola vara fogade vid räkning som avses i 27 §. Inbetalning medelst sådant kort sker kostnadsfritt.

Avgiftsbelopp och räntor skola i den mån de inflyta eller utbetalas till arbetsgivare fördelas mellan avgifter, som avses i 1 § första stycket, enligt följande:

Avgiftsbelopp och räntor skola i den mån de inflyta eller utbetalas till arbetsgivare fördelas mellan avgifter, som avses i 1 § första stycket *eller eljest uppbäras med tillämpning av denna lag*, enligt följande:

preliminär avgift för visst utgiftsår, så som avgifterna ingå i summan av de under samma utgiftsår debiterade preliminära avgifterna;

kvarstående avgift och överskjutande preliminär avgift, så som avgifterna ingå i summan av motsvarande slutliga avgifter;

tillkommande avgift och avgiftsbelopp, som visst år återbetalas enligt 31 § *eller redovisas efter indrivning*, så som avgifterna ingå i summan av de *under nästföregående år debiterade slutliga avgifterna*; samt

tillkommande avgift och avgiftsbelopp, som visst år återbetalas enligt 31 §, så som avgifterna ingå i summan av de *slutliga avgifter som påförts vid närmast föregående årliga avgiftsdebitering*; samt

särskild avgift och ränta, så som fördelning sker av det avgiftsbelopp, på vilket den särskilda avgiften eller räntan beräknats.

Sedan den årliga avgiftsdebiteringen avslutats, skall influten preliminär avgift för utgiftsåret i fråga omfördelas enligt de bestämmelser som gälla för kvarstående avgift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1977.

Bestämmelserna i 28 § tredje stycket tillämpas första gången i fråga om preliminär avgift för utgiftsåret 1975.

¹ Lagen omtryckt 1974:938.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:938.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen

1976/77:20 av herr Aspling m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen

1. antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att punkten 2 övergångsbestämmelserna erhåller följande såsom motionärernas förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Om *regeringen* finner anledning antaga att sjukvårdshuvudmans behov av legitimerade sjukgymnaster skall bli otillräckligt tillgodosett, får *regeringen efter framställning av riksförsäkringsverket* i den utsträckning som behövs föreskriva att sjukgymnast ej skall föras upp *eller vara uppförd* på förteckning hos allmän försäkringskassa som avses i 2 kap. 6 § första stycket.

Förordnande som här avses får bestå längst till utgången av år 1980.

Motionärernas förslag

Om *riksförsäkringsverket* finner anledning antaga att sjukvårdshuvudmans behov av legitimerade sjukgymnaster skall bli otillräckligt tillgodosett, får *verket* i den utsträckning som behövs föreskriva *dels* att sjukgymnast ej skall föras upp på förteckning hos allmän försäkringskassa som avses i 2 kap. 6 § första stycket, *dels att offentligt anställd sjukgymnast som minskar sin arbetstid i den offentliga anställningen eller lämnar denna ej längre skall vara uppförd på sådan förteckning.*

Förordnande som här avses får bestå längst till utgången av år 1980.

2. ger *regeringen* till känna vad som i motionen anförts om utgångspunkterna för tillämpningen av övergångsbestämmelserna.

1976/77:27 av fru Skantz m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen antar det i propositionen 1976/77:44 intagna förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med de ändringar att

a. 18 kap. 13 § erhåller följande lydelse:

Befattningshavare hos allmän försäkringskassa tillsätts och entledigas

1. direktör, föredragande för pensionsärenden, ävensom annan tjänsteman än förtroendeläkare och förtroendetandläkare, beträffande vilken *regeringen* så föreskrivit, av riksförsäkringsverket; samt

2. förtroendeläkare, förtroendetandläkare och övriga tjänstemän av kassan.

Riksförsäkringsverket skall vid tillsättande och entledigande av befattningshavare hos kassan inhämta yttrande från kassans styrelse.

För befattningshavare, för vilka *regeringen* så föreskrivit, skola anställ-

nings- och arbetsvillkor fastställas under medverkan av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

I den utsträckning regeringen förordnar må försäkringskassa inrätta ny tjänst endast efter medgivande av riks-försäkringsverket.

b. punkten 2 övergångsbestämmelserna till samma lag erhåller den i motionen 1976/77:20 föreslagna lydelsen.

Motioner väckta vid riksmötet 1975/76

1975/76:305 (jfr 1975/76:269) av herr Ahlmark m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen uttalar att reglerna beträffande ersättningen för privatläkarvård bör ändras, så att de s. k. fritidspraktikerna kan ansluta sig till ersättnings-systemet.

1975/76:309 av herr Wachtmeister i Staffanstorp (m) och fru Troedsson (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att sådana åtgärder vidtas att bestämmelsen om maximering till 3 000 försäkringsersatta patientbesök per halvår slopas.

1975/76:680 (jfr 1975/76:679) av herrar Bengtsson i Göteborg (c) och Pettersson i Örebro (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag som syftar till att ersättning skall kunna utgå enligt lagen om allmän försäkring för psykoterapeutisk behandling meddelad av psykolog.

1975/76:1192 av herrar Karlehagen (c) och Pettersson i Örebro (c) vari hemställs att riksdagen uttalar att patienter som söker offentligt anställd läkare, som bedriver privatpraktik på tid utöver ordinarie arbetstid, skall tillerkännas samma rätt till ersättning från sjukförsäkringen som vid konsultation hos övriga privatpraktiserande läkare.

1975/76:1200 av herr Mundebo m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om ersättning från allmänna försäkringen för psykoterapi.

1975/76:2003 (jfr 1975/76:1979) av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställs bl. a. att riksdagen uttalar att offentliganställd läkare som önskar bedriva privatpraktik på sin fritid skall tillerkännas samma rätt att ansluta sig till den allmänna försäkringen som den som tillkommer icke offentliganställd privatpraktiker.

1975/76:2069 (jfr 1975/76:2068) av herr Bengtsson i Göteborg m. fl. (c, s, m, fp) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om att ersättning vid konsultation hos Doctors of Chiropractic skall ingå i det allmänna sjukförsäkringssystemet.

1975/76:2077 (jfr 1975/76:2076) av herrar Romanus (fp) och Sellgren (fp) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring av reglerna för ersättning enligt allmänna försäkringen, att behandling vid rökavvänjningsklinik blir berättigad till sjukvårdsersättning.

Av motionen 1975/76:2003 behandlas i detta betänkande endast ovan nämnda, med 2 betecknade yrkande. Yrkandet under 1 i denna motion har utskottet behandlat i betänkandet SfU 1975/76:29, medan yrkandena under 3 och 4 behandlats i betänkandet SfU 1976/77:1.

Utskottet

Vid 1975 års riksmöte väcktes en motion med yrkande att riksdagen hos regeringen skulle påtala behovet av sådana ändringar i lagen om allmän försäkring (AFL) att även alkoholism skulle ge möjlighet till förtidspension när samhällets rehabiliterande resurser uttömts. Socialförsäkringsutskottet (SfU 1975/76:8) biföll efter remissbehandling motionen och hemställde att riksdagen hos regeringen skulle begära åtgärder i syfte att förbättra möjligheterna till förtidspension vid alkoholism. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan, och socialpolitiska samordningsutredningen fick i uppdrag att utreda frågan.

På grundval av ett enhälligt delbetänkande från denna utredning (Ds S 1976:4) läggs i propositionen fram förslag om ändrade principer för bedömning av frågan om förtidspension vid alkoholmissbruk m. m. I propositionen föreslås också – efter mönster av vad som numera gäller i fråga om läkare och tandläkare – att den återbäringstaxa som tillämpas vid sjukgymnastisk behandling m. m. skall ersättas av en enhetlig taxa som skall vara bindande för privatpraktiserande vårdgivare vilka vill ansluta sig till den allmänna försäkringen. Propositionen innehåller också förslag om gynnsammare regler i fråga om inkomstprövning av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg för folkpensionärer med partiell förtidspension och om att vissa vid riksmötet 1975/76 beslutade förmåner, nämligen det särskilda studiestödet för grundläggande utbildning av vuxna, utbildningsbidraget för doktorander och dagpenningen vid repetitionsutbildning m. m., skall räknas som pensionsgrundande inkomst för ATP. I propositionen föreslås slutligen också vissa regler gällande tillsättning av läkare och tandläkare hos försäkringskassorna, beräkning av pensionsgrundande inkomst i vissa fall för i Sverige bosatta men utomlands sysselsatta försäkrade samt fördelning av preliminära arbetsgivaravgifter mellan olika avgiftsslag.

Mot de i propositionen intagna bestämmelserna om att det vid grundläggande utbildning av vuxna utgående särskilda studiesociala stödet m. fl. förmåner skall jämföras med inkomst av anställning och således grunda rätt till ATP har utskottet inte funnit anledning till erinran.

Utskottet tillstyrker också de i propositionen framlagda förslagen om inkomstprövning av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg för folkpen-

sionärer med partiell förtidspension, om beräkning av pensionsgrundande inkomst i vissa fall för försäkrade utomlands och om fördelning av preliminära arbetsgivaravgifter mellan olika avgiftsslag. I det följande kommer utskottet att behandla de motioner som väckts med anledning av propositionen samt vissa från föregående riksmöte uppskjutna motioner, vilka ansetts lämpligen böra prövas i detta sammanhang. Dessförinnan vill utskottet med anledning av förslaget om ändrade principer för bedömning av frågan om förtidspension vid alkoholism m. m. framhålla följande.

Den i propositionen föreslagna författningsändringen och de riktlinjer för bedömningen av rätten till förtidspension vid bl. a. alkoholmissbruk som anges i propositionen är enligt utskottets mening väl ägnade att tillgodose det syfte med en liberalisering av bestämmelserna som riksdagen åsyftat. Utskottet anser det i likhet med samordningsutredningen angeläget att alkoholmissbruk eller andra sjukdomstillstånd inte föranleder särbehandling vid pensionsbedömningen och vill understryka det i propositionen gjorda uttalandet om att bedömningen i dessa fall bör grunda sig inte bara på en medicinsk-psykiatrisk undersökning och utvärdering utan även på relevanta sociala omständigheter. Det avgörande måste alltid vara hur arbetsförmågan påverkas i det enskilda fallet och inte arten av den sjukdom som den försäkrade lider av. Utskottet finner det också angeläget att mycket starkt betona vikten av att rehabiliteringsverksamheten byggs ut och effektiviseras. Förslaget om en mildare bedömning av rätten till förtidspension i de fall som avses i propositionen har tillkommit bl. a. för att söka stimulera den försäkrade att själv i ökad omfattning medverka i rehabiliteringsprocessen och kan enligt utskottets mening också innebära en sådan stimulans. Pensionering vid alkoholmissbruk och andra sjukdomstillstånd får därför under inga förhållanden ersätta meningsfulla rehabiliteringsåtgärder. Att denna princip i alldeles särskilt hög grad bör gälla i fråga om yngre försäkrade säger sig självt.

Förslaget i propositionen innebär ett delvis nytt synsätt på frågan om förtidspension vid bl. a. alkoholism. Enligt utskottets mening kan de nya principerna, rätt tillämpade, vara väl ägnade att förbättra situationen för många av dem som berörs av lagstiftningen. Med hänsyn till svårigheterna att förutse verkningarna av de nya bedömningsgrunderna är det emellertid viktigt att riks försäkringsverket noga följer upp erfarenheterna av en ändrad praxis på området. Därvid bör – som framhålls i propositionen – verket också beakta frågan om utbetalning av pension till annan än den försäkrade.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till propositionen på denna punkt.

Ersättning från sjukförsäkringen utgår – förutom för läkarvård, tandvård och sjukhusvård – även vid vissa s. k. sjukvårdande behandlingar. Närmare bestämmelser härom finns intagna i kungörelsen (1962:387) angående ersättning enligt lagen om allmän försäkring för vissa utgifter för vård eller

behandling i anledning av sjukdom. Har värden eller behandlingen meddelats i den offentliga värden utgör arvodet 42 kr., varav patienten erlägger 7 kr. i patientavgift och försäkringskassan återstoden. Har värden eller behandlingen däremot ombesörjts av annan än sjukvårdshuvudman gottgör försäkringskassan patienten med i regel tre fjärdedelar av det arvode han erlagt till vårdgivaren.

I ett i september i år avlämnat betänkande (Ds S 1976:2) föreslog riks-försäkringsverket att nuvarande återbäringssystem vid behandling hos privatpraktiserande sjukgymnaster m. fl. skulle ersättas med en bindande taxa för privatpraktiserande vårdgivare som anmält sin anslutning till försäkringen. För att, i samband med det nya ersättningssystemets införande, den offentliga vårdens personalbehov skulle kunna tillgodoseas i tillräcklig utsträckning föreslog verket vissa etableringsregler som skulle gälla intill utgången av år 1980. Enligt dessa hade verket, om det fanns anledning anta att sjukvårdshuvudmans behov av legitimerade sjukgymnaster skulle bli otillräckligt tillgodosett, möjlighet föreskriva att sjukgymnast inte skulle föras upp på förteckning hos allmän försäkringskassa eller att offentligt anställd sjukgymnast, som redan var uppförd på sådan förteckning och som minskade sin arbetstid i den offentliga anställningen eller lämnade densamma, inte längre skulle vara uppförd på förteckningen.

I propositionen föreslås i fråga om etableringsbegränsningen den ändringen i riks-försäkringsverkets förslag, att uppgiften att ta ställning till frågan om särskilda etableringsregler t. v. bör anförtros regeringen, som bör få bemyndigande att efter framställning av verket meddela föreskrifter som reglerar rätten för sjukgymnaster att ansluta sig till försäkringen. I övrigt har verkets förslag godtagits i propositionen.

Herr Aspling m. fl. begär i motionen 1976/77:20 att bestämmelserna om etableringskontroll skall utformas i enlighet med riks-försäkringsverkets förslag. Motionärerna vill också att riksdagen ger till känna att dessa bestämmelser skall tillämpas så att hela nettotillskottet av sjukgymnaster tillfaller den offentliga sektorn av sjukvården. De finner det beklagligt att regeringen lagt fram förslag om ett försäkringssystem vid sjukgymnastisk behandling utan att samtidigt ta ställning till den grundläggande etableringsfrågan. De kan inte godta att regeringen ges fullmakt att avgöra dessa frågor utan att riksdagen fått tillfälle att ta ställning till etableringsreglernas innehåll och utformning och de hänvisar också till att Landstingsförbundet i yttrande över riks-försäkringsverkets förslag förutsatt att värden hos privatpraktiserande sjukgymnaster inte tillåts överskrida den omfattning den hade enligt riks-försäkringsverkets kvittoundersökning för år 1975. Samtidigt betonar motionärerna nödvändigheten av att handläggningen av etableringsfrågorna sker inom riks-försäkringsverket om man vill undvika att beslut i dessa viktiga frågor fördröjs. Fru Skantz m. fl. ansluter sig i motionen 1976/77:27 till lagstiftningsyrkandet i motionen 1976/77:20.

Utskottet vill med anledning härav som sin mening uttala att det inte

föreligger någon reell skillnad mellan etableringsbegränsningen i den utformning den givits i propositionen och motionärernas förslag till sådan begränsning. Anledningen till att departementschefen anser att det tills vidare bör ankomma på regeringen att ta ställning till frågan om särskilda etableringsregler är – som framgår av propositionen – att man i den regeringsförklaring som lämnades vid detta riksmötes början förutskickat en vidgning i rätten för offentliganställda läkare med s. k. fritidspraktik att få ansluta sig till försäkringen liksom en översyn av tandvårdsförsäkringens regler om etableringskontroll och att departementschefen i avvaktan på en sådan översyn inte är beredd förorda bestämmelser som ger riksförsäkringsverket bemyndigande att föreskriva etableringsbegränsningar. Departementschefen understryker emellertid angelägenheten av att ett nytt ersättningsystem för privatpraktiserande sjukgymnaster inte bidrar till att skapa en överströmning av vårdresurser från den offentliga sektorn till privatvård och framhåller att riksförsäkringsverket därför med uppmärksamhet bör följa utvecklingen och för regeringen anmäla behovet av åtgärder. Dessa uttalanden utgör enligt utskottets mening en tillfredsställande garanti för att regeringen kommer att se till att den offentliga sektorns behov av sjukgymnaster m. fl. vårdgivare blir tillgodosett i erforderlig utsträckning. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna 1976/77:20 och 1976/77:27. sistnämnda motion såvitt nu är i fråga.

Riksdagen antog 1974 (prop. 1974:104, SfU 1974:23, rskr 260) nya bestämmelser om ersättning från den allmänna försäkringen för den läkarvård som lämnas av privatpraktiserande läkare. Bestämmelserna innebär att ersättning för utgifter för läkarvård utgår vid vård som lämnas av läkare som är uppförd på en av allmän försäkringskassa upprättad förteckning. Läkarens arvode bestäms enligt en av regeringen fastställd läkarvårdstaxa. Denna uppftar sex olika grupper, varav gruppen I avser enkel konsultation eller enkel behandling, exempelvis kontroll i samband med injektion eller omläggning. Rätten till ersättning från försäkringen är begränsad till 3 000 besök per halvår. Riksförsäkringsverket har härvid föreskrivit att besök hänförliga till grupp I fr. o. m. den 1 juli 1975 tills vidare inte skall inräknas i antalet ersättningsbara besök under ett kalenderår.

Alla privatpraktiserande läkare är i princip berättigade att bli uppförda på förteckningen och därmed anslutna till försäkringssystemet. För läkare som är anställda i den offentliga vården och vid sidan härav bedriver privatpraktik är anslutningsrätten begränsad under en övergångstid av högst tre år. Offentligt anställd läkare som har uppdrag som konsultläkare med högst 15 timmar i veckan eller deltidstjänst inom rent hälsovårdande verksamhet berörs dock inte av denna begränsning.

Motionärerna i motionerna 1975/76:305 av herr Ahlmark m. fl., 1975/76:1192 av herrar Karlehagen och Pettersson i Örebro samt 1975/76:2003 (punkten 2) av herr Bohman m. fl. vill alla ha ett uttalande

av riksdagen som syftar till att offentligt anställda läkare med privatpraktik, utan de begränsningar som f. n. gäller, skall kunna anslutas till sjukförsäkringen. Motionärerna pekar på de negativa verkningar som nuvarande regler mot bakgrund av den rådande läkarbristen medfört genom att läkare som inte kunnat vinna anslutning till försäkringen antingen upphört med sin fritidspraktik utan att göra motsvarande arbetsinsats inom den offentliga vården eller bedriver praktik utanför försäkringen med därav följande högre vårdkostnader för patienterna.

Begränsningen av de s. k. fritidspraktikernas anslutning till försäkringen bör ses mot bakgrund av att det ansetts angeläget att tillgängliga läkarresurser inom den offentliga vården också utnyttjas i denna vård. En mycket betydande majoritet inom socialförsäkringsutskottet och riksdagen ställde sig bakom denna uppfattning vid behandlingen av förstaget till nuvarande bestämmelser.

Utskottet vill gärna understryka att det fortfarande hyser den principiella inställningen att den offentliga vården även framdeles i första hand bör prioriteras när det gäller sjukvårdsresurserna. Samtidigt anser utskottet det viktigt, inte minst med hänsyn till patienterna, att man i största möjliga utsträckning tar till vara tillgängliga läkarresurser. Utvecklingen efter läkarreformens genomförande visar otvivelaktigt att reglerna om begränsningen i fritidspraktikernas rätt att ansluta sig till försäkringen haft negativa effekter av den art som motionärerna påtalar. Det är därför tillfredsställande att regeringen i den deklaration som avgavs i oktober i år säger sig ha för avsikt att vidga sjukförsäkringens ersättningsregler för privatläkarvård så att även offentliganställda läkare med fritidspraktik får rätt att ansluta sig till försäkringen. Enligt vad utskottet erfarit ämnar riksförsäkringsverkets läkarvårdsdelegation i dagarna ta upp överläggningar i frågan med Sveriges läkarförbund. Utskottet förutsätter att man därvid skall kunna nå en lösning av frågan om fritidspraktikernas anslutning till försäkringen, så att regeringen utan onödigt dröjsmål kan förelägga riksdagen förslag om en sådan anslutning. Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat motionerna. Någon riksdagens åtgärd anser utskottet inte vara påkallad i nuläget, och utskottet avstyrker följaktligen bifall till samtliga nu berörda motionsyrkanden.

Som tidigare nämnts är en privatpraktiserande läkares rätt till ersättning från försäkringen maximerad. Endast 3 000 patientbesök per halvår hos sådan läkare ersätts nämligen via försäkringen.

Herr Wachtmeister i Staffanstorps och fru Troedssons begär i motionen 1975/76:309 att denna maximering skall slopas. Även om därigenom ett begränsat antal läkare skulle få högre inkomst än som avsågs när taxan utformades är det enligt motionärernas mening långt viktigare att inte i onödan förlänga vårdköerna.

Bestämmelsen att mer än 3 000 besök per halvår inte skall berättiga till ersättning från försäkringen tillkom – som antyds i motionen – för att inte

ett fåtal läkare med detta höga antal patientbesök skulle få en oskäligen inkomstökning genom den nya läkarvårdstaxan. Ersättningsgränsen har satts högt i förhållande till normalantalet besök. Med hänsyn härtill och då frågan om antalet ersättningsberättigade patientbesök har nära samband med frågan om läkarvårdstaxan och dess utformning och enligt utskottets mening därför bör prövas av den till riksförsäkringsverket knutna läkarvårdsdelegationen avstyrker utskottet bifall till motionen 1975/76:309.

Utskottet övergår härefter till de motioner som tar upp frågan om ersättning för behandling som utförs av psykolog och kiropraktor. F. n. utgår ersättning för sådan behandling i den mån den ombesörjs av sjukvårdshuvudman. Behandling i privat vård ersätts däremot inte.

Herrar Bengtsson i Göteborg och Pettersson i Örebro begär i motionen 1975/76:680 – med åberopande av uppgifter som lämnats i den till socialutskottet hänvisade motionen 1975/76:679 – utredning i syfte att möjliggöra ersättning enligt lagen om allmän försäkring för psykoterapeutisk behandling meddelad av psykolog. Motionärerna pekar därvid bl. a. på den starkt ökade efterfrågan på psykoterapi och på de långa väntetiderna för dem som önskar komma under behandling av erfarna och kunniga psykoterapeuter. Ett liknande yrkande har framställts i motionen 1975/76:1200 av herr Mundebo m. fl., som anser att psykoterapeutisk och psykoanalytisk behandling utförd av privatpraktiserande psykolog med godkänd utbildning bör jämföras med behandling av privatläkare. I motionen 1975/76:2069 slutligen begär herr Bengtsson m. fl., med hänvisning till motivering i den till socialutskottet hänvisade motionen 1975/76:2068, förslag om att ersättning vid konsultation hos s. k. Doctors of Chiropractic skall ingå i det allmänna sjukförsäkrings-systemet. I sistnämnda motion, som innehåller uppgifter om sådana kiropraktors utbildning, yrkesutövning och ställning i vissa andra länder, begärs utredning av frågan om legitimation av Doctors of Chiropractic.

Utskottet har tidigare (jfr SfU 1973:25 och 1974:16) haft att behandla frågan, huruvida kostnader för psykoterapeutisk behandling och behandling hos Doctors of Chiropractic bör ersättas via den allmänna försäkringen. Utskottet har därvid i fråga om psykologernas verksamhet understrukit angelägenheten av en vidgning av gällande ersättningsregler. Även i fråga om Doctors of Chiropractic har utskottet intagit en i princip positiv attityd och uttalat att det enligt utskottets mening finns skäl som talar för att man även i Sverige ger ökat erkännande åt denna grupp kiropraktorer. Utskottet har emellertid samtidigt förklarat att en utvidgning av rätten till ersättning för vård eller behandling från sjukförsäkringen förutsätter att ansvarsförhållandena inom den verksamhet som avses och möjligheterna till offentlig kontroll av densamma är tillfredsställande klarlagda. På förslag av socialutskottet i betänkandet SoU 1975/76:44 begärde riksdagen i maj 1976 att frågan om legitimation av psykologer skulle prövas med förtur. Utredningsuppdraget lämnades till medicinalansvarskommittén. Enligt vad utskottet inhämtat kommer kommittén att under innevarande månad av-

lämna ett delbetänkande med förslag om offentlig legitimation av psykologer. Förslaget har utformats i huvudsaklig överensstämmelse med riksdagens önskan.

Med anledning av den tidigare nämnda motionen 1975/76:2068 har socialutskottet i sitt betänkande SoU 1976/77:9 begärt att motionen skall överlämnas till medicinalansvarskommittén. Till stöd härför har utskottet anfört att det kan vara motiverat att närmare pröva vilka möjligheter som finns att inom den offentliga sjukvården ta till vara den kunskap och skicklighet som seriöst arbetande kiropraktorer otvivelaktigt har då det gäller viss manipulationsbehandling och att i samband därmed överväga frågan hur kiropraktorer med examen som Doctor of Chiropractic eller motsvarande examen skulle kunna inordnas bland de olika kategorier yrkesutövare som finns inom sjukvården. Riksdagen har den 1 december i år bifallit socialutskottets hemställan.

Av det anförda framgår att de frågor som aktualiserats i motionerna 1975/76:680, 1975/76:1200 och 1975/76:2069 redan är föremål för prövning. I avvaktan på en slutlig lösning av frågan om legitimation av psykologer och kiropraktorer är utskottet inte berett medverka till den i motionerna begärda utvidgningen av sjukförsäkringens ersättningsregler. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till alla dessa motioner.

Försäkrads rätt till sjukvård ersättning från sjukförsäkringen förutsätter att vården meddelats vid sjukdom. Förebyggande åtgärder för att förhindra sjukdom grundar således inte sådan rätt. Ett undantag härifrån gäller arbetsgivare, vilka under vissa förutsättningar kan få gottgörelse även för hälsovårdande åtgärder.

Herrar Romanus och Sellgren anser att behandling vid rökavvänjningsklinik bör berättiga till sjukvård ersättning och hemställer i motionen 1975/76:2077 att riksdagen hos regeringen begär förslag av sådant innehåll.

Socialstyrelsen fick år 1969 i uppdrag att verkställa en utredning om utveckling av hälsoundersökningar och annan förebyggande hälsovård (hälsokontrollundersökningen) samt att därvid undersöka hur denna verksamhet kunde samordnas och författningsmässigt och organisatoriskt inordnas i det system som gäller för den av samhället bedrivna vården. Styrelsen skall under utredningsarbetet i samråd med riksförsäkringsverket överväga avgränsningen av de sjukvårdsåtgärder som skall ersättas av den allmänna försäkringen.

Då den av motionärerna väckta frågan enligt utskottets mening har direkt samband med det av socialstyrelsen bedrivna utredningsarbetet och ett förslag enligt vad utskottet inhämtat kan förväntas inom en snar framtid anser utskottet sig böra avstyrka bifall till motionen 1975/76:2077.

Utskottet har slutligen att ta ställning till den i motionen 1976/77:27 aktualiserade frågan om tillsättning av förtroendeläkare och förtroendetandläkare hos de allmänna försäkringskassorna. Sådana läkare och tandläkare

förordnas enligt gällande bestämmelser av socialstyrelsen efter inhämtande av yttrande från kassan. Detsamma gäller i fråga om de två läkare som skall ingå i kassornas pensionsdelegationer.

I skrivelse till regeringen i maj 1976 har socialstyrelsen i rationaliserings-syfte föreslagit att det skall ankomma på riks försäkringsverket att förordna läkare och tandläkare hos kassorna. Riks försäkringsverket har förklarat sig inte ha något att erinra mot socialstyrelsens förslag.

I propositionen föreslås att tillsättningsförfarandet förs över till riks försäkringsverket.

Fru Skantz m. fl. yrkar i motionen 1976/77:27 att förtroendeläkare och förtroendetandläkare skall utses av försäkringskassorna själva. Motionärerna framhåller att kassorna är mycket beroende av dessa läkare i sin verksamhet och att det tidvis och i vissa delar av landet kan vara svårt att knyta läkare och tandläkare till tjänsterna. Genom att flytta över tillsättningsförfarandet till kassorna skulle man enligt motionärernas mening bättre uppnå den av socialstyrelsen eftersträfvade förenklade handläggningen av tillsättningsärendena.

Som tidigare nämnts skall enligt förslaget i propositionen såväl förtroendeläkare och förtroendetandläkare som de två läkarna i kassornas pensionsdelegationer i fortsättningen förordnas av riks försäkringsverket. Ett bifall till motionen skulle därför innebära att riks försäkringsverket hade att tillsätta två av läkarna hos kassorna, medan det skulle ankomma på dessa att utse förtroendeläkare och förtroendetandläkare. En sådan ordning finner utskottet föga tillfredsställande. Utskottet vill erinra om att tillsättningsförfarandet f. n. sker i samråd med vederbörande kassa. Sådant samråd kommer givetvis att äga rum även i fortsättningen. Det kan enligt utskottets mening därför förutsättas att försäkringskassornas intressen blir vederbörigen beaktade vid tillsättningen.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till nu berörda yrkande i motionen 1976/77:27.

Mot förslaget i propositionen att foniatrisk behandling skall begränsas till fall där behandlingen ombesörjs av sjukvårdshuvudman har utskottet ingen invändning. Inte heller den i propositionen intagna författningstexten föranleder någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

beträffande etableringsregler m. m. för sjukgymnaster m. fl.

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1976/77:44 och med avslag på motionerna 1976/77:20 och 1976/77:27 (yrkandet b) antar den i propositionen föreslagna lydelsen av punkten 2 övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

beträffande tillsättning och entledigande av förtroendeläkare och förtroendetandläkare

2. att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1976/77:27 (yrkandet a) antar den i propositionen föreslagna lydelsen av 18 kap. 13 § lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

beträffande författningsförslagen i övrigt

3. att riksdagen med bifall till propositionen antar de delar av det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring som inte behandlats under 1 och 2 ovan,
4. att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till
  - a. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,
  - b. lag om ändring i förordningen (1959:551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring,
  - c. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.,

beträffande fritidspraktikernas rätt att ansluta sig till försäkringen

5. att riksdagen avslår motionerna 1975/76:305, 1975/76:1192 och 1975/76:2003 (yrkandet 2),

beträffande antalet ersättningsbesök hos privatpraktiserande läkare

6. att riksdagen avslår motionen 1975/76:309,

beträffande behandling hos psykolog och kiropraktor

7. att riksdagen avslår motionerna 1975/76:680, 1975/76:1200 och 1975/76:2069,

beträffande behandling på rökavvänjningsklinik

8. att riksdagen avslår motionen 1975/76:2077.

Stockholm den 7 december 1976

På socialförsäkringsutskottets vägnar

SVEN ASPLING

Närvarande: herrar Aspling (s), Carlsson i Vikmanshyttan (c), Ringaby (m), Augustsson (s), Karlsson i Ronneby (s), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Åkerlind (m), Lindström (s), fru Andersson i Täby (c), herrar Larsson i Vänersborg (s), Gahrton (fp), Weinehall (c) och fru Jönsson* (c).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

beträffande etableringsregler m. m. för sjukgymnaster m. fl.

1. av herrar Aspling (s), Augustsson (s), Karlsson i Ronneby (s), fru Håvik (s), herrar Marcusson (s), Lindström (s) och Larsson i Vänersborg (s) vilka anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 18 med "Utskottet vill" och slutar på s. 19 med "i fråga." bort ha följande lydelse:

Det i propositionen föreslagna ersättningssystemet med en bindande taxa för de privatpraktiserande sjukgymnasterna och en enhetlig patientavgift har sin förebild i de regler som numera gäller för läkare och tandläkare. För tandvårdsförsäkringen gäller till utgången av år 1979 en särskild etableringsregel som tillkommit för att motverka en överströmning av vårdresurser från den offentliga sektorn till privat vård och som innebär att riks försäkringsverket kan föreskriva bl. a. att privatpraktiserande tandläkare inte skall anslutas till försäkringen om det finns anledning anta att folk-tandvårdens behov av tandläkare skall bli otillräckligt tillgodosett.

Som tidigare nämnts innehöll riks försäkringsverkets förslag om nya ersättningsregler vid behandling hos bl. a. privatpraktiserande sjukgymnaster bestämmelser om etableringsbegränsning utformade i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande regler för tandläkare. Legitimerade sjukgymnasters riksförbund har förklarat sig berett biträda de av riks försäkringsverket föreslagna reglerna.

Utskottet finner det angeläget att det nya ersättningssystemet inte bidrar till att skapa en överströmning av vårdresurser från den offentliga sektorn till privat vård. Vill man skapa betryggande garantier mot en sådan överströmning bör enligt utskottets mening bestämmelserna, i all synnerhet i övergångsskedet, kompletteras med till innehåll och utformning klart preciserade etableringsregler. Några sådana regler finns inte i propositionen, som endast innehåller förslag om att regeringen under vissa omständigheter skall kunna meddela sådana bestämmelser men inga närmare upplysningar om vilka principer som därvid skall tillämpas. För att beslut i de viktiga etableringsfrågorna inte skall bli onödigt fördröjda måste det anses viktigt att riks försäkringsverket får möjlighet och medel att omedelbart vidta de etableringsbegränsningar som erfordras för att säkerställa den offentliga sektorns behov av vård. Utskottet anser därför – i likhet med motionärerna – att det nya taxesystemet för sjukgymnaster m. fl. bör kompletteras med föreskrifter av innehåll att riks försäkringsverket – och inte regeringen – skall kunna föreskriva när sådana vårdgivare inte skall föras upp eller vara uppförda på förteckning över till försäkringen anslutna.

Landstingsförbundet har i yttrande över riks försäkringsverkets förslag understrukit angelägenheten av att under en övergångsperiod vården hos privatpraktiserande sjukgymnaster inte tillåts överskrida vissa angivna ramar,

innehärande att antalet sjukgymnaster som får anslutas till försäkringssystemet inte blir fler än ca 2 000 och att deras samlade årliga behandlingsvolym inte tillåts nämnvärt överskrida 1.25 miljoner behandlingar. Den närmare innebörden av Landstingsförbundets förslag är att hela nettotillskottet av sjukgymnaster bör tillfalla den offentliga sektorn av sjukvården. Det redan i dag stora och ständigt växande behovet av sjukgymnastiska behandlingar inom framför allt långtidssjukvården utgör enligt utskottets mening ett starkt stöd för förbundets uppfattning och utskottet anser att etableringsregeln bör tillämpas med den sålunda angivna utgångspunkten.

dels att utskottet under punkten 1 bort hemställa

- a. att riksdagen med bifall till motionerna 1976/77:20 (yrkandet 1) och 1976/77:27 (yrkandet b) samt med anledning av propositionen 1976/77:44 antar det i förstnämnda motion som *Motionärernas förslag* betecknade förslaget till lydelse av punkten 2 övergångsbestämmelserna till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
- b. med bifall till motionen 1976/77:20 (yrkandet 2) ger regeringen till känna vad utskottet anfört om tillämpningen av nämnda övergångsbestämmelser.

beträffande fritidspraktikernas rätt att ansluta sig till försäkringen

2. av herrar Aspling (s), Augustsson (s), Karlsson i Ronneby (s), fru Håvik (s), herrar Marcusson (s), Lindström (s) och Larsson i Vänersborg (s) vilka anser att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "berörda motionsyrkanden." bort ha följande lydelse:

De skäl för en begränsning av de offentliganställda läkarnas rätt att med sjukförsäkringsmedel driva privatpraktik som låg bakom 1974 års riksdagsbeslut äger enligt utskottets mening alltjämt i hög grad giltighet. Redan i dag är ca 260 offentligt anställda läkare anslutna till försäkringen. Ett något större antal står utanför densamma. Det kan enligt utskottets mening inte uteslutas att en möjlighet att fritt etablera sig som privatpraktiker med rätt att uppbära ersättning från sjukförsäkringen kan komma att minska antalet vårdtillfällen inom den offentliga sektorn genom att många läkare i offentlig tjänst kommer att reducera sin arbetstid i offentlig anställning till förmån för fritidspraktik.

1974 års läkarvårdsreform bygger bl. a. på den förutsättningen att en till riks-försäkringsverket knuten läkarvårdsdelegation med representanter för – förutom verket – socialstyrelsen, Landstingsförbundet och läkarna skall följa upp erfarenheterna av reformens verkningar i praktiken. Delegationen har bl. a. till uppgift att särskilt uppmärksamma läkarnas benägenhet att etablera sig som privatpraktiker.

Enligt utskottets mening bör det i första hand ankomma på läkarvårdsdelegationen att föreslå eventuella ändringar i bestämmelserna om etableringsbegränsning för fritidspraktiker.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om att sjukförsäkringssystemet för privatpraktiserande läkare bygger på noga fastställda förutsättningar för privatetablering för att slå vakt om att den offentliga vården inte skall gå miste om tillgängliga personalresurser. Denna viktiga princip bör enligt utskottets mening riksdagen upprätthålla även i fortsättningen. Utskottet avstyrker därför bifall till samtliga nu berörda motionsyrkanden.

